

Міністерство освіти і науки
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Серія «*Історіографія мовознавчої науки
в Чернівецькому університеті*»

ІМ'Я В НАУЦІ
Професор Іларіон Слинько

Монографічно-довідкове видання

Чернівці
Чернівецький
національний університет
2019

УДК 81(477)(092)Слинько
К 906

*Рекомендувала до друку вчена рада
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 3 від 26 червня 2017 року)*

**Відповідальний редактор –
О. В. Кульбаська, доктор філологічних наук, професор.**

Рецензенти:

К. Ю. Голобородько, доктор філологічних наук, професор (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди);

І. С. Попова, доктор філологічних наук, професор (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара);

Л. М. Марчук, доктор філологічних наук, професор (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка).

К 906 Ім'я в науці. Професор Іларіон Слинько : Монографічне науково-довідкове видання / упорядники: О. В. Кульбаська, Н. О. Шатілова. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. – 608 с., портр. – (Історіографія мовознавчої науки в Чернівецькому університеті).

ISBN 978-966-423-528-7

Монографічно-довідкове видання є своєрідним пошанівком світлої пам'яті доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри української мови ЧДУ Іларіона Іларіоновича Слинька (цьогоріч минає 25 років з дня смерті лінгвіста). До *першої частини* увійшли: наукові статті «Проблеми синтаксису української мови: традиції та сучасність» та «Основні аспекти дослідження синтаксису української мови в науковій концепції професора І. І. Слинька», хронологічна канва життя та діяльності вченого, повна бібліографія його праць. *Друга частина* репрезентує науковий доробок чернівецького філолога з історичного й новітнього синтаксису української мови та методику його викладання (зокрема праці, що їх надруковано в періодичних виданнях і збірниках наукових праць, які вже стали раритетами). У *Додатках* до монографії подано архівні матеріали, світлини та спогади, а також запропоновано практичні завдання для студентів, які опановують навчальні дисципліни: «Синтаксис і пунктуація української мови», «Історія лінгвістичних учень», «Проблеми і досягнення сучасного українського мовознавства», «Вступ до спеціальності», «Основи мовознавчих досліджень», «Методологія та організація наукових досліджень», «Методика викладання української мови в ЗЗСО», «Методика викладання української мови в закладах вищої освіти».

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти, усіх, кого цікавлять проблеми синтаксису й лінгводидактики.

ISBN 978-966-423-528-7

УДК 81(477)(092)Слинько

© Кульбаська О. В., 2019

© Шатілова Н. О., 2019

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
Розділ 1. ІЛАРІОН ІЛАРІОНОВИЧ СЛИНЬКО – ВІДОМИЙ УКРАЇНСЬКИЙ УЧЕНИЙ І ПЕДАГОГ	9
1.1. Проблеми синтаксису української мови: традиції та сучасність	9
1.2. Професор Іларіон Іларіонович Слинько: лаконічною мовою біографії	39
1.3. Основні аспекти дослідження синтаксису української мови в науковій концепції професора І. І. Слинька	41
1.4. Список праць професора І. І. Слинька	52
Розділ 2. МОВОЗНАВЧІ Й ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИНТАКСИСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАУКОВОМУ ДОРОБКУ І І. СЛИНЬКА	79
2. 1. Розвиток досліджень з українського мовознавства на Буковині	79
2.2. Система та ієрархія синтаксичних одиниць	84
2.2.1. Синтаксис сучасної української мови як розділ мовознавства	84
2.2.2. Словосполучення в шкільному курсі мови	104
2.2.3. Типи простих речень у сучасній українській класиології ..	116
2.2.4. Чи все зроблено для перебудови шкільного синтаксису? ..	129
2.3. Історичний синтаксис. Синтаксис відмінків	136
2.3.1. Відображення синтаксичного керування у «Словнику української мови»	136
2.3.2. З історії знахідного відмінка від назв живих істот в українській мові	139
2.3.3. Історія другого знахідного від іменників української мови .	172
2.3.4. Історія знахідного непрямого об'єкта в українській мові за пам'ятками XIV–XVIII ст.	176
2.3.5. Зміни у вживанні знахідного відмінка з об'єктним значенням за пам'ятками XIV–XVIII ст.	200

2.3.6. Історія знахідного володіння, управління і керівництва в українській мові.....	236
2.3.7. Історія родового часу за свідченням давньоукраїнських пам'яток XIV–XVIII ст.	240
2.3.8. Історія родового відмінка при інфінітивах мети за свідченням пам'яток XIV–XVIII ст.	243
2.3.9. Історія орудного засобу за свідченням давньоукраїнських пам'яток XIV–XVIII ст.	262
2.3.10. Історія орудного логічного суб'єкта в пасивних зворотах за свідченням українських пам'яток XIV–XVIII ст.	280
2.3.11. До питання про історію орудного предикативного в українській мові	284
2.3.12. Історія опозицій з прийменниками <i>зъ, въ – безъ</i> для вираження способу дії в українській мові	309
2.3.13. Із спостережень над ад'єктивним керуванням в усній формі літературної мови	323
2.3.14. Історія деліберативних зворотів в українській мові.....	326
2.3.15. Історія приад'єктивних зворотів за давньоукраїнськими пам'ятками XIV–XVIII ст.	330
2.3.16. Історія безприйменниково-просторових зворотів української мови порівняно з іншими слов'янськими	335
2.3.17. Історія просторових зворотів із складними прийменниками в українській мові.....	338
2.3.18. Історія присвійних конструкцій української мови за свідченням пам'яток XIV–XVIII століть	349
2.4. Парадигмальний вимір речення	379
2.4.1. Парадигматика простого речення української мови (двоскладне речення)	379
2.4.2. Парадигматика простого речення української мови (односкладне речення)	393
2.4.3. Парадигматика складного речення української мови	405
2.5. Просте двоскладне неускладнене речення.....	414
2.5.1. Поняття про речення та його головні члени в шкільному курсі мови.....	414
2.5.2. Другорядні чи поширюючі члени речення?	429
2.5.3. Інфінітив у функції другорядних членів речення	445

2.5.4. Способи вираження іменних обставин.....	466
2.5.5. Деякі спостереження над прямими додатками в українській мові.....	475
2.6. Просте двоскладне ускладнене речення.....	477
2.6.1. Речення з однорідними членами.....	477
2.6.2. Речення зі звертаннями, вставними словами, відокремленими другорядними членами.....	490
2.6.3. Сполучникові конструкції у відокремлених зворотах	497
2.7. Односкладні речення.....	505
2.7.1. Чи є односкладні речення?	505
2.7.2. Заперечні генітивні речення.....	514
2.8. Складне речення.....	520
2.8.1. Сполучник чи сполучне слово?	520
2.8.2. Чи змінюється значення складнопідрядного речення від місця підрядного?	528
2.9. Діалектний синтаксис.....	535
2.9.1. Роль говорів у становленні синтаксичної системи української літературної мови XIV–XVIII ст.	535
2.9.2. Із спостережень над синтаксисом буковинських говорів... ..	539
2.9.3. Історія деяких синтаксичних зворотів південно-західних говорів за пам'ятками XIV–XVIII ст.	541
2.10. Синтаксис художнього тексту.....	549
2.10.1. Із спостережень над синтаксисом творів О. Кобилянської ..	549
2.10.2. Звороти з орудним відмінком у мові О. Кобилянської	551
ДОДАТКИ.....	554
<i>Додаток А.</i> Архівні матеріали про життєвий шлях І. І. Слинька ..	554
<i>Додаток Б.</i> Рецензії проф. Слинька	572
<i>Додаток В.</i> Життєві моменти І. І. Слинька у світлоспалахах	576
<i>Додаток Г.</i> Спогади про Іларіона Іларіоновича Слинька.....	585
<i>Додаток І.</i> Науково-методичний практикум для студентів-філологів	601

ПЕРЕДМОВА

Прикметною рисою нашого сьогодення є пильна увага до історичного, суспільно-політичного та культурного минулого України, прагнення збагнути й осмислити його в усьому розмаїтті відтінків, у всій складності подій, суперечностей ідей та людських характерів. У цьому аспекті не викликає жодних заперечень думка, що історія науки – важливий і невід’ємний складник історії суспільства, історії народу. Отож відновити її в усій повноті й істинності – невідкладне завдання українських учених. *Історіографія* (від грец. *ístoría* – розповідь, оповідання – та *γράφο* – пишу; буквально – опис, описання історії) вітчизняної науки – це не лише данина нашій минувщині, але й запорука успішного розвитку суспільства, яке добре знає, шанує й творчо опановує досягнення своїх попередників.

Книги серії «Історіографія мовознавчої науки в Чернівецькому університеті» присвячені саме цій актуальній проблематиці – дослідженню здобутків українського мовознавства в минулому, поверненню до наукового обігу плідних ідей учених-філологів, очільників лінгвістичних шкіл і напрямів. Зокрема, пропонуване монографічне науково-довідкове видання є своєрідним пошанівком доктора філологічних наук, завідувача кафедри української мови ЧДУ Іларіона Іларіоновича Слинька, якому 2017 року виповнилося 105 років від дня народження.

Мета дослідження – вияскравити основні грані наукової та науково-методичної діяльності видатного українського граматики та лінгводидакта, зачинателя синтаксичної школи Чернівецького університету професора І. І. Слинька – мовознавчу, лінгводидактичну, лінгвокультурологічну.

Досягнення мети зумовило *структуру монографії*, що охоплює шість обширів інформації:

1) портрет («Я»-науковця), що подає в той чи той спосіб хронологічну канву життя й творчої спадщини І. І. Слинька, вводить до наукового обігу мало або й зовсім не відомі широкому загалу факти та матеріали про його різнобічну діяльність;

2) нарис з історії становлення й розвитку в українському мовознавстві такого важливого напрямку, як історичний синтаксис, а також інформацію про формування чернівецької синтаксичної школи;

3) повну бібліографію праць Іларіона Слинька, що стане в пригоді під час читання спецкурсів «Історіографія мовознавчої науки в Чернівецькому університеті», «Основи лінгвоперсоналогії»;

4) хрестоматію наукових статей проф. Слинька І. І. з актуальних проблем синтаксису й методики викладання української мови¹;

5) орієнтовні завдання та запитання для систематизації знань бакалаврів і магістрантів філології з базових мовознавчих курсів та дисциплін за вибором студента: «Синтаксис української мови», «Актуальні проблеми синтаксису й пунктуації», «Історія лінгвістичних учень», «Проблеми і досягнення сучасного українського мовознавства», «Вступ до спеціальності», «Методологія та організація наукових досліджень», «Методика викладання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах», «Методика викладання української мови в закладах вищої освіти»;

6) додатки, у яких на загал запропоновано архівні матеріали біографічного характеру, спогади колег, світлини, відгуки й рецензії на науково-методичні праці Іларіона Слинька.

Основна науково-педагогічна діяльність Іларіона Слинька в Чернівецькому університеті припала на 70–80-ті рр. XX ст., на часи тоталітаризму й переслідування за обстоювання національної специфіки української мови. Панівна політика мовної асиміляції не давала змоги по-справжньому, повногосно розгорнутися таланту вченого, який, безперечно, міг би сказати й зробити в науці набагато більше, оскільки стояв на фундаменті кращих граматичних традицій українських граматистів попередніх історичних періодів (О. Синявського, О. Курило, С. Смаль-Стоцького, В. Сімовича, О. Потебні, І. Огієнка та ін.).

Виходом у світ цієї книги кафедра сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича віддає шану визначному філологу й педагогу, граматичні й методичні праці якого широко відомі громадськості України.

Сподіваємося, що вміщений у монографічному науково-довідковому виданні фактичний матеріал, спостереження та вис-

¹ У цьому виданні збережено лексичні, граматичні, правописні та графічні особливості першодруків.

новки зацікавлять не лише фахівців-мовознавців, а й ширший читацький загал, якому не байдуже благородне завдання історіографії мовознавчої науки в усій її повноті та різноманітності.

Автори висловлюють щирю вдячність рецензентам – доктору філологічних наук, професорові, декану українського мовно-літературного факультету імені Г. Ф. Квітки-Основ'яненка Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди **Костянтину Юрійовичу Голобородьку**, доктору філологічних наук, професорові, декану факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара **Ірині Степанівні Поповій**, доктору філологічних наук, професорові, завідувачу кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка **Людмилі Миколаївні Марчук** – за доброзичливу критику, слухні зауваження та побажання.

в подготуванні. 1. IX. 47 р. перевівся у Львівський університет кафедри історії. З 27. X. 52 р. почав викладати історію етн. й етнографії, а далі завідувачем кафедрою української історії Київського університету.

17. X. 54 р. захистив кандидатську дисертацію „Семантика і синтаксис С. Величанина“ при Львівському університеті, одержавши великий успіх на кандидатській конференції Києва.

З 1. IX. 56 р. почав викладати доцентом, а з 1962 р. завідувачем кафедри української історії Київського університету. 19. X. 71 р. захистив докторську дисертацію „Косіженська історична система української історії до кінця XVIII ст.“ 29. XII. 71 р. захарується в науку звання професора.

Для того ірести у великій кількості публікацій в 80 наукових робіт, у тому числі 5 книг і кілька брошур.

Л. І. Сидорук

МІНІСТЕРСТВО ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ УРСР
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Н А К А З

• 19- червня 1987р.

№ 117

м. Чернівці

19 червня виповнюється 75 років від дня народження учасника Великої Вітчизняної війни, ветерана університету, завідувачого кафедрою української мови, доктора філологічних наук професора І.І. СЛИНЬКА.

Закінчивши у 1936 році Запорізький педагогічний Інститут і набувши кваліфікації вчителя, І.І. Слинко понад 50 років працює в системі освіти, у тому числі у вищій школі республіки - 42 роки, з яких більше тридцяти - у Чернівецькому державному університеті: на посаді доцента, а з 1962 року - завідувачого кафедрою української мови.

Глибока наукова ерудиція, невтомні праця і пошук забезпечили йому творче дослідницьке зростання: у 1954 році він успішно захистив кандидатську, а в 1971 році - докторську дисертації; проф. Слинко І.І. - автор понад 70 наукових праць, у тому числі - 7 монографій, присвячених питанням історії мови, викладання мови у загальноосвітній школі. Проф. І.І. Слинко успішно керує науковою роботою колективу кафедри, підготував 9 кандидатів наук, був організатором ряду міжвузівських наукових конференцій. Як вчений, користується визнанням авторитетом у наукових колах країни і республіки.

Проф. І.І. Слинко зарекомендував себе як висококваліфікований викладач і досвідчений лектор. Лекції, які він читає, відзначаються глибокою науковістю і аргументованістю, ґрунтуються на найновіших досягненнях лінгвістики, мають високий ідейний і виховний потенціал, проводяться з використанням сучасних методів викладання і технічних засобів навчання. Підійно, на прогляді багатьох років, проф. І.І. Слинко займається організацією і удосконаленням навчально-методичної роботи в університеті, невтомно працює над питаннями удосконалення змісту і методів викладання української мови у загальноосвітній школі.

Проф. І.І. Слинко активно займається громадською роботою, відзначається високим рівнем дисципліни і відповідальності за доручену справу, почуттям нового. Очолювана ним кафедра неодноразово виходила переможцем у соціалістичному змаганні серед кафедр університету.

Як вчений і викладач, вихователь і керівник, проф. І.І. Слинко здобув у колективі університету визнані авторитет і повагу.

НАКАЗУЮ: за успіхи у науковій, навчально-методичній та виховній роботі, особистий вклад у підготовку спеціалістів для вищої і загальноосвітньої школи оголосити завідувачу кафедрою української мови, доктору філологічних наук професору СЛИНКОВІ ІПАРІОНУ ІПАРІОНОВИЧУ поляку.

Р Е К Т

І.І. Слинко

К.О. ЧЕРВІНСЬКИЙ

ДОРОГИЙ ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ !

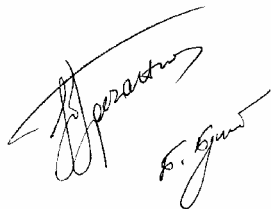
Кафедра української літератури Чернівецького ордена Трудового Червоного Прапора державного університету сердечно вітає Вас, визначного вченого-лінгвіста, талановитого педагога, людину високих моральних принципів і невсипущої творчої енергії, із Вашим знаменним ювілеєм - 70-річчям від дня народження - і зичить нових сил і снаги у справі втілення в життя грандіозних планів перебудови нашого життя на засадах демократизації й гласності.

У наш час, коли пишні словесні красивості остаточно скомпрометували себе, коли визначальним критерієм в поцінуванні людини стає не слово, а діло, все ж ніяк не можемо обійтися без теплих і добрих слів на Вашу адресу, бо йдуть вони від сердець наших, від усвідомлення того, що слово для Вас завжди було ділом.

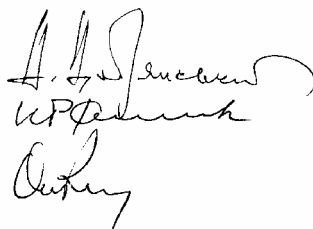
Багато років очолюєте Ви кафедру української мови в нашому університеті і весь цей тривалий час вірно стоїте на сторожі рідного слова, разом із своїми численними вихованцями не даючи йому збліднути, шліфуючи своїми науковими розробками все нові й нові його грані, передаючи студентській юні його нев"янучу красу і силу. І в цьому ми з Вами однодумці, бо прагнемо також, "щоб слово полум'ям взялось", щоб сяяло воно яскраво і чисто в сузір'ї братніх мов і літератур.

Цінуємо Вас як людину неспокоїної вдачі, безмежної допитливості, вимогливу до колег по роботі і студентів, а насамперед - до себе, як людину з уродженим даром гумору, чиї висловлювання роками скрашають сторінки факультетського "Веселого Остапа".

Зустрічайте ж нові десятиліття у здоров"ї і силі, і хай гумор і надальні сплескує у Вашому житті грайливою коломиїкою.

І. І. Славченко

І. І. Славченко

МНОГОУВАЖАЕМЫЙ ИЛЛАРИОН ИЛЛАРИОНОВИЧ !

Коллектив кафедры русской литературы Черновицкого ордена Трудового Красного Знамени государственного университета сердечно поздравляет Вас со славным юбилеем - 75 -летием со дня рождения и 50-летием трудовой и общественной деятельности, выражает Вам свою искреннюю признательность.

Мы глубоко уважаем и ценим Вас, как неутомимого труженика- педагога высшей филологической школы, который много сделал в области коммунистического воспитания нашей молодежи, формировании квалифицированных специалистов - гуманитариев, молодых научных работников.

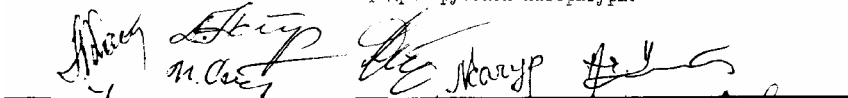
Наша советская наука ценит Вас, известного ученого - языковеда, талантливого исследователя актуальных проблем синтаксиса украинского литературного языка, автора многочисленных филологических работ.

Наш университет и родной факультет ценят Вас, как общественного деятеля, активного работника в области перестройки высшей школы, совершенствования университетского образования; как славного ветерана Великой Отечественной войны, отзывчивого, внимательного к людям, принципиального, эрудированного человека. Последнее мы особенно ощущаем и понимаем при обсуждении открытых лекций, проводимом Вашей твердой рукой.

Поздравляем Вас со славным юбилеем, желаем Вам, дорогой Илларион Илларионович, доброго здоровья, счастья, новых плодотворных успехов на благо социалистической Родины !

И не забывайте, пожалуйста, что у Вас есть преданные друзья - члены славной кафедры русистов- литераторов.

Кафедра русской литературы.

ДОРОГИЙ ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ!

МИ, ЧЛЕНИ КАФЕДРИ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ШИРОСЕРДЕЧНО ВІТАЕМО ВАС, ВІДОМОГО МОВОЗНАВЦЯ І ПЕДАГОГА, З ВАШИМ СЛАВНИМ СЕМИДЕСЯТИРІЧЧЯМ! (ПРОБАЧТЕ, ЩО У ПРИСУТНОСТІ ЖІНОК І ДІВЧАТ ФАКУЛЬТЕТУ - НАШОЇ ОКРАСИ - РОЗГОЛОШУЕМО ВАШ ВІКОВИЙ СЕКРЕТ).

У ЦЬОМУ ШАСЛИВОМУ, СОНЯЧНОМУ ДНІ ВИ, ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ, ЗНАХОДИТЕСЬ У РОЗКВІТІ ВАШОГО ПЕДАГОГІЧНОГО, ТВОРЧОГО ТАЛАНТУ. ВАШІ ГЛИБОКІ РОЗВІДКИ У ЦАРИНУ СИНТАКСИСУ, ВАШІ СТАТТІ І КНИГИ - ТО ЗНАЧНИЙ ВНЕСОК У РАДЯНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО.

ВІРИМО : ПРИЙДЕ ЧАС, І ЗА ВАШИМИ ПІДРУЧНИКАМИ БУДУТЬ НАВЧАТИСЯ ТИСЯЧІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ.

У ВАС, ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ, ЗАВЕДИ МАСА ІДЕЙ, НЕ ТІЛЬКИ ЛІНГВІСТИЧНИХ. НА КОЖНІЙ ВЧЕНІЙ РАДІ ВАМ БІ ШО СКАЗАТИ. ДИВОВИЖНО ЕНЕРГІЙНА ВИ ЛЮДИНА, ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ, НЕ ВСИПУША, БЕСПОКІІНА У НАЙКРАЩОМУ РОЗУМІННІ ЦЬОХ СЛІВ.

ВИ ЗРАЗКОВИЙ ОРГАНІЗАТОР І ВИКОНАВЕЦЬ . ЗАВЕДИ ПЕРШИМ ЗДАЄТЕ ЗВІТНУ ДОКУМЕНТАЦІЮ, А ІНШИМ ВАШИМ КОЛЕГАМ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ДОГАНЯТИ ВАС.

ВСЕ У ВАС ДО ЛАДУ І ВЧАСНО. ЗДАЄТЬСЯ , У ВАС РОЗПИСАНО. ЗА ТЕХНОЛОГІЧНОЮ КАРТОЮ.

ЗАВДЯКИ ВАМ, ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ, МИ, ВАШІ КОЛЕГИ, МАЙЖЕ ЗВИКЛИ ДО ВСІЛКИХ СХЕМ.

ЯКЩО ВЖЕ ГОВОРИТИ СЕРЬОЗНО І ВІДВЕРТО : МИ ПО-ХОРОШОМУ
ЗАЗДРИМО ВАМ, ГОРДИМОСЯ ВАМИ І ЗИЧИМО ВАМ ДОБРОГО ЗДОРОВ'Я,
СПРАВЖНЬОГО ЛЮДСЬКОГО ЩАСТЯ, ВСІЛЯКИХ ЗЕМНИХ БЛАГ, ТВОРЧОГО
ДОВГОЛІТТЯ!

БАЖАЄМО ВАМ, ДОРОГИЙ ІЛІРІОНЕ ІЛІРІОНОВИЧУ, НЕБА ПРИ-
ХИЛИТИ!

ЗАВЖДИ ВАШІ

ЧЛЕНИ КАФЕДРИ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Войнов

Сини
Жуков

Глин

Кане

Венков
Нур тт

ШОНОВНИЙ ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ!

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЩИРО ЗДОРОВИТЬ ВАС З
ВАЖЛИВОЮ ВІХОДОМ ЖИТТЯ - 70-РІЧЧЯМ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ!
КАФЕДРА ВІТАЄ ВАС ЯК ЛЮДИНУ СУМЛІННУ, ЧЕСНУ І ДОБРУ,
ЯК ЛЮДИНУ НАПОЛЕГЛИВОЇ ПРАЦІ, ПРАЦІ ЩОДЕННОЇ І КОШТКОЇ,
ЛЮДИНУ, ЯКУ СОНЦЕ НАУКИ ПОВЛИКАЛО В ДОРОГУ ДО ЗНАНЬ,
ДО ВДЯЧНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ, ОСЯЯЛО ВАШУ ЛЮБОВ ДО
РІДНОЇ МОВИ, ДО МОВИ БРАТНЬОЇ, ДО ПИСАНОЇ МОВИ НАШИХ
ПРЕДКІВ. РАНКО ВАШОЇ ДОЛІ БУВ НЕЛЕГКИМ, АЛЕ ТИМ БІЛЬШЕ
ВІДРАДНО, ЩО ДЕНЬ ПРИЙШОВ ДО ВАС У ТВОРЧИХ ЗДОБУТКАХ
НА НИВИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ НАУКИ, НА НИВИ ПЕДАГОГІЧНИЙ.
ВАШІ ГЛИБОКІ ЗНАННЯ, МИСТЕЦЬКІ ПЕРЕДАНІ СТУДЕНТАМ,
Тисячами ручаїв течуть у школи до учнів, і кожній,
НИНІ ВМЕ УЧИТЕЛЬ, РОЗМНОЖУЄ У НИХ НАЗАВІДИ ПРИВЕЗЕНУ
ВІД ВАС ЛЮБОВ ДО РІДНОЇ МОВИ, ДО РАДЯНСЬКОЇ БАТЬКІВЩИНИ.

БАЖАЄМО ВАМ ДОВГИХ І РАДІСНИХ ЛІТ, ДОРОГИЙ
ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ! ХАЙ ВАМ ЛЕГКО ПИШЕТЬСЯ І ЧИТАЄ
ТЬСЯ, ХАЙ МНОЖАТЬСЯ ЧИСЛЕННІ РЯДИ ВАШИХ УЧНІВ, ХАЙ
ВЕХОДЯТЬ НОВІ МОНОГРАФІЇ І ПОСІБНИКИ! ХАЙ ВАШІ НАСТУПНІ
ЛІТА ОСНАМЕНУЮТЬСЯ НОВИМИ ТВОРЧИМИ ЗДОБУТКАМИ! ХАЙ ВАШЕ
ЖИТТЕЛІСТВО, МУДРІСТЬ І ГУМОРИСТИЧНА ЛУКАВІСТЬ І НАДАЛІ
ВНОСЯТЬ СВІЖИЙ СТРУМІНЬ У ЖИТТЯ НАШОГО КОЛЕКТИВУ!
СИЛ ВАМ, ЗДОРОВ'Я І СНАГИ, ДОРОГИЙ ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ,
НА ДОВГІ РОКИ!

Sawyer

C. J. Sawyer
A. M. Sawyer
B. K. Sawyer
D. Sawyer
M. Sawyer
D. Sawyer

M. Sawyer

B. Sawyer

A. Sawyer

G. Sawyer

Sawyer

C. Sawyer

Sawyer

C. Sawyer

Sawyer

ДОРОГОЙ ИЛЛАРИОН ИЛЛАРИОНОВИЧ!

ЧЛЕНЫ КАФЕДРЫ РУССКОГО ЯЗЫКА, ВАШИ ДРУЗЬЯ, КОЛЛЕГИ И УЧЕНИКИ,
ГОРЯЧО ПОЗДРАВЛЯЮТ ВАС В ДЕНЬ СЛАВНОГО ЮБИЛЕЯ.

СВЫШЕ 25 ЛЕТ ВЫ ТРУДИТЕСЬ ВМЕСТЕ С НАМИ, ВОСПИТЫВАЕТЕ УЧИТЕЛЕЙ,
РАСТИТЕ УЧЕННЫХ, ПОМОГАЕТЕ НАМ СВОИМ ЛИЧНЫМ ПРИМЕРОМ ВИДНОГО УЧЕНОГО-
СИНТАКСИСТА, ВСЕГДА ТОНКО ЧУВСТВУЮЩЕГО ПУЛЬС НОВОГО, СОВРЕМЕННОГО,
ПЕРЕДОВОГО.

МЫ УЧИМСЯ У ВАС СТРАСТНОСТИ, УБЕЖДЕННОСТИ, НЕПРИМИРИМОСТИ КО
ВСЕМУ КОСНОМУ, ОТСТАЛОМУ, ЧТО МЕШАЕТ РАСЦВЕТУ НАУКИ.

ВЫ ВСЕГДА В ГЛУБЕ ВСЕХ ФАКУЛЬТЕТСКИХ СОБЫТИЙ, ВАМ БЕЗМЕРНО ДОРОГ
АВТОРИТЕТ ВАШЕЙ КАФЕДРЫ И НАШЕГО РОДНОГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА.

МЫ ЖЕЛАЕМ ВАМ КРЕПКОГО ЗДОРОВЬЯ, СЧАСТЬЯ И ДАЛЬНЕЙШИХ УСПЕХОВ
В ВАШЕМ БЛАГОРОДНОМ ТРУДЕ, А ЧТО КАСАЕТСЯ СЕДИНЫ ВАШЕЙ, ТО ОНА -
ЯЗВЛЕНИЕ "КНОШЕСКОЕ ВПОЛНЕ,

КАК ВЕСЕННЕЕ ЦВЕТЕНИЕ
В НАШЕЙ СОЛНЕЧНОЙ СТРАНЕ".

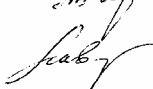
Коллектив кафедры русского языка

Э.А. Бобер

Н.М. Никитенко.

Л.И. Митин

Л.И. Митин

19 июня 1982 г.

ГЛУБОКОУВАЖАЕМЫЙ ИЛАРИОН ИЛАРИОНОВИЧ !

КОЛЛЕКТИВ КАФЕДРЫ МОЛДАВСКОЙ ФИЛОЛОГИИ ЧЕРНОВИЦКОГО
ОРДЕНА ТРУДОВОГО КРАСНОГО ЗНАМЕНИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА
СЕРДЕЧНО ПОЗДРАВЛЯЕТ ВАС СО ЗНАМЕНАТЕЛЬНОЙ ДАТОЙ - СЕМИДЕСЯТИЛЕТИЕМ
СО ДНИ РОЖДЕНИЯ.

В ВАШЕМ ЛИЦЕ МЫ ЧЕСТВУЕМ ИЗВЕСТНОГО УКРАИНСКОГО УЧЕНОГО-ФИЛО-
ЛОГА, МНОГООПЫТНОГО ПЕДАГОГА. ГЛУБОКОЕ ВЛАДЕНИЕ МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКОЙ
МЕТОЛОГИЕЙ, ВСЕСТОРОННЕЕ ЗНАНИЕ ПРЕДМЕТА, ОСТРОТА МЫСЛИ, ВЫСОКИЙ ПРО-
ФЕССИОНАЛИЗМ - ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ КАЧЕСТВА ВАШИХ МНОГОЧИСЛЕННЫХ ИССЛЕД-
ВАНИЙ И ВУЗОВСКИХ УЧЕБНИКОВ ПО ИСТОРИИ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА.

КАК ВЕДУЩИЙ ПРОФЕССОР, УМЕЛЫЙ РУКОВОДИТЕЛЬ ОДНОЙ ИЗ ЛУЧШИХ
КАФЕДР В УНИВЕРСИТЕТЕ, ВЫ ОКАЗЫВАЕТЕ БОЛЬШУЮ ПОМОЩЬ В ОРГАНИЗАЦИИ
УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЙ И ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ НА НАШЕМ ФАКУЛЬТЕТЕ. МЫ
ВЫСОКО ЦЕНИМ ВАШУ НЕУТОМИМУЮ, ПОИСТИНЕ КИПУЧУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, ВАШЕ АК-
ТИВНЕЙШЕЕ УЧАСТИЕ В ПОВСЕДНЕВНОЙ БОРЬБЕ (ДЛЯ ВАШЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ХА-
РАКТЕРНО ИМЕННО ЭТО СЛОВО!) ЗА ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ ОБРАЗОВАННОСТИ, ФИЛО-
ЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ. НАС, ВАШИХ КОЛЛЕГ И ДРУЗЕЙ, ВОСХИЩАЕТ
ВАШЕ ТРУДОЛЮБИЕ, ВНУТРЕННЯЯ ДИСЦИПЛИНА, КОТОРЫЕ СЧАСТЛИВО СОЧЕТАЮТСЯ
У ВАС С ДОБРОЖЕЛАТЕЛЬНОСТЬЮ, ГОТОВНОСТЬЮ ПОМОЧЬ ТОВАРИЩУ.

ЖЕЛАЕМ ВАМ, ДОРОГОЙ ИЛАРИОН ИЛАРИОНОВИЧ, КРЕПКОГО ЗДОРОВЬЯ, ДОЛГИХ
ЛЕТ ЖИЗНИ, НЕУТОМИМОЙ ЭНЕРГИИ, НОВЫХ БОЛЬШИХ УСПЕХОВ В ВАШЕМ БЛАГОРОД-
НОМ ТРУДЕ.

ЛА МУЛЬЦ АНЬ !

Ф. Киселюк
В. Гусак
Л. Бондар
П. Ботман
Г. Мещу
М. К.

ВИСОКОПОВАЖНИЙ ІЛАРІОНЕ ІЛАРІОНОВИЧУ !

КОЛЕКТИВ КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА СЕРДЕЧНО ВІТАЄ
ВАС З 70-РІЧЧЯМ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТА 50-РІЧЧЯМ
ТВОРЧОЇ І ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАЦІ.

МИ ВИСОКО ЦІНЮЄМО ВАШІ НЕАБИЯКІ ФІЛОЛОГІЧНІ ЗДІБНОСТІ,
ВИСОКО ОЦІНЮЄМО ВАШІ НАУКОВІ ЗДОБУТКИ В ГАЛУЗІ ІСТОРИЧ-
НОГО СИНТАКСИСУ І СИНТАКСИСУ СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.
МИ ЗАХОПЛЕМОСЯ ВАШИМИ АДМІНІСТРАТОРСЬКИМИ, ОРГАНІЗАТОРСЬКИМИ
ЗДІБНОСТЯМИ, УМІННЯМ ОРГАНІЗУВАТИ КОЛЕКТИВ СВОЄЇ КАФЕДРИ
НА ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ, СПРЯМОВАНИХ НА ВИХОВАННЯ ВИСОКО-
КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ - ФІЛОЛОГІВ.

НАМ ІМПОНУЄ ВАША УВАГА ДО ТЕОРЕТИЧНИХ ПРОБЛЕМ МОВОЗНАВСТВА.
ЦЕ РІДНИТЬ НАШІ КАФЕДРИ.

СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО ВАС З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ І БАЖАЄМО МІЦНОГО
ЗДОРОВ'Я, ВЕЛИКОГО, СВІТЛОГО ЩАСТЯ, НОВИХ НАУКОВИХ ЗДОБУТКІВ.
З РОСИ ВАМ ТА ЧИСТОЇ ВОДИ !

Сквба

Федун

Григор

Григор

Григор

ГРАМОТА

Центральний Комітет ЛКСМ України
та Міністерство вищої і середньої
спеціальної освіти УРСР

нагороджують

професора Чернівецького ордена Трудового Червоного
Прапора державного університету

СЛИНЬКА ІЛАРІОНА ІЛАРІОНОВИЧА

за активну роботу по організації та проведенні республіканського конкурсу на кращу наукову роботу студентів з природничих, технічних і гуманітарних наук 1982/83
учбового року

Секретар
Центрального Комітету
ЛКСМ України

[Signature]

Міністр
вищої і середньої
спеціальної освіти
УРСР

[Signature]

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО
СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СССР

НАГРАЖДАЕТ
ПОЧЕТНОЙ ГРАМОТОЙ

заведующего кафедрой Черновицкого государственного университета,
профессора, доктора филологических наук

С Л Ы Н Ь К О
ИЛЛАРИОНА ИЛЛАРИОНОВИЧА

за многолетнюю плодотворную научно-педагогическую деятельность
по подготовке высококвалифицированных специалистов для народного
хозяйства и в связи со 100-летием со дня основания университета

Н. МОХОВ

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО
СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СССР

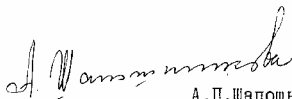
НАГРАЖДАЕТ
ПОЧЕТНОЙ ГРАМОТОЙ

заведующего кафедрой Черновицкого государственного университета, профессора, доктора филологических наук

С Л Ы Н Ь К О
Иллариона Илларионовича

за многолетнюю плодотворную научно-педагогическую деятельность по подготовке высококвалифицированных специалистов.

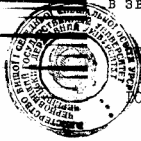
Зам. Министр^а высшего
и среднего специального
образования СССР

А. П. Шепшников

25. 1984 г.

Нагороджується доктор філологічних наук,
завідчий кафедр української мови Іларіон Іларіо-
нович СЛИНЬКО за багаторічну добросовісну науково-
педагогічну і виховну роботу, підготовку кадрів та
в зв'язку з 60-ти річчям з дня народження.

РЕКТОР УНІВЕРСИТЕТУ

К.О.ЧЕРВІНСЬКИЙ

ГОЛОВА МІСЦЕВКОМУ

А.Я.ВОЛОЩУК

19 червня 1972 року

ПАМ'ЯТІ УЧЕНОГО

ПЕРШИЙ день календаря Нового 1994 року опечалив сумною звісткою філологічну громадськість Буковини — 1 січня перестало битися серце доктора філологічних наук, професора Чернівецького університету Іларіона Іларіоновича Слинька. Пішов з життя талановитий учений, педагог, учитель, невтомний працелюб, людина, яка до самозречення і до останніх днів своїх трудилася на ниві українського мовознавства.

Народився І. І. Слинько 19 червня 1912 року у м. Києві в родині вчителя. Сам став учителем, закінчивши в 1936 році Запорізький педінститут та отримавши разом з дипломом першого ступеня рекомендацію в аспірантуру. Учителював на Запоріжжі, згодом став викладачем української мови Мелітопольського педінституту, пізніше старшим викладачем Кіровоградського педінституту, завідував кафедрою української мови в педінституті в м. Кременці на Тернопіллі. У 1954 році захистив кандидатську дисертацію «Синтаксис Літовису С. Величка».

53 роки — такий загальний педагогічний стаж учителя-філолога, 48 років праці в вузі.

На кафедру української мови Чернівецького університету прийшов Іларіон Іларіонович у пересні 1956 року. Працював спочатку старшим викладачем, а з вересня 1963 року став завідувачем кафедри, яку незмінно очолював протягом 25 років. У травні 1971 року І. І. Слинько захистив докторську дисертацію, отримавши згодом і високе професорське звання.

Понад 100 наукових праць належить перу талановитого вченого, залюбленого в історичний та сучасний синтаксис української мови. Серед них, 7 монографій, підручники, навчальні посібники для студентів філологічних факультетів, велика кількість наукових статей у республіканських авторитетних виданнях.

Людина виняткової самодисципліни, І. І. Слинько був ініціативним і здібним організатором філологічної науки на Буковині, виголосив і доброзичливим вихователем педагогічних кадрів. Семеро викладачів кафедри захистили під його керівництвом кандидатські дисертації. Десятки поколінь філологів пройшли через мудру науку закоханого в синтаксис І. І. Слинька, анісши зі стін альма матер його напутні слова і любов до рідної мови.

Важко сьогодні віритись в те, що більше не лунатимуть коридором філологічного факультету кроки жвавого й життєлюбного Іларіона Іларіоновича, не звучатиме його дотепний жарт на кафедрі чи під час перерви між парами; його серйозне й виважене наукове слово в студентських аудиторіях...

Сумує кафедра, сумує факультет, сумує вся наша філологічна родина.

Додаток Б.
Рецензії проф. Слинька І. І.

Рец. на кн. : «Плющ М.Я. Відмінок у семантико-синтаксичній структурі речення» (опубліковано в журналі «Мовознавство» (1980. – № 2. – С. 92–93).

Значення і синтаксичні функції відмінків в українському мовознавстві ще повністю не вивчені і не описані. Певну спробу у свій час зробив Є.К. Тимченко, який видав п'ять монографій про відмінки української мови, але ці праці застаріли і за своїми теоретичними настановами, і за добором фактичного матеріалу. Останнім часом з'явилися статті і монографії про окремі відмінки, наприклад І.Р. Вихованця («Синтаксис знахідного відмінка в сучасній українській літературній мові». – К., 1971), про родовий відмінок пише С.К. Богдан. Інші відмінки монографічно ще не описані. Отже, тема про значення і синтаксичні функції відмінків – актуальна і потрібна. Тому необхідно вітати спробу М.Я. Плющ, яка взялася висвітлити питання про орудний відмінок у сучасній українській мові.

Зміст вступу (с.1–17) свідчить, що М.Я. Плющ базується на найновіших положеннях про відмінки, про їх граматичне і адвербіальне значення. Вона підкреслює, що «форма орудного то виступає мовним засобом вираження категоріальних значень, співвідносних з поняттями і категоріями об'єктивної дійсності (ор. часу, місця, способу дії та ін.), то виражає внутрішньомовні відношення (суб'єктно-обектні)» (с. 10). Щоб всебічно висвітлити питання про орудний відмінок, у дослідження враховувалися такі фактори: 1) позиція орудного відмінка у словосполученні (придієслівна, просубстантивна тощо); 2) Семантична достатність/недостатність опорного слова; 3) функції орудного відмінка у реченні; 4) характер репрезентації позицій (с. 14–15).

У дослідження здійснювався синхронний опис значення і функцій орудного відмінка із застосуванням елементів дистрибутивного та трансформаційного аналізів, з увагою до прийомів семантичного синтаксису (с. 15–16). Висвітлені питання про орудний знаряддя і способу дії, порівняння, сукупності, місця і

часу. Опис проводився на матеріалі основних стилів сучасної української літературної мови з частковим залученням уснорозмовного мовлення (с.17).

У першому розділі характеризується орудний знаряддя і засобу дії (с.17–22). Орудний допоміжного матеріалу не розглядається, бо, на думку автора, він виходить за межі адвербіального відмінка (с. 18). В українському мовознавстві вперше так докладно і всебічно описане значення орудного знаряддя і засобу на матеріалі сучасної української літературної мови. При цьому висвітлення цікаві спостереження про те, що, по-перше, орудний засобу може замінюватися приїменниковою конструкцією залежно від наявності в реченні форм орудного з іншим значенням (с. 25–26); по-друге, на позначення виду спорту усталася конструкція з приїменником *на* (с. 26); по-третє, при формах *на -но, -то* орудний відмінок набуває орудно-суб'єктного значення (с. 28); по-четверте, в односкладних реченнях орудний відмінок може набирати значення якісної характеристики (с. 28).

Слушно М.Я. Плющ розрізняє орудний засобу й орудний способу, якому присвячує другий розділ дослідження (с. 22–28). Тут докладно аналізується орудний способу залежно від складу підпорядковуючого і підпорядкованого слів, а також орудний тавтологічний. Цікаве спостереження про те, як змінюється зворот залежно від значення прикметників, прислівників чи приїменникових сполучень, яка роль однорідності тощо (с. 33–34).

В розділі про орудний порівняння М.Я. Плющ висловлює думку, що цей різновид відмінка сформувався порівняно пізно і широко фіксується у 19–20 ст. (с. 43). Подаються свіжі спостереження над тим, як орудний порівняння залежить від значення дієслів, форм однини чи множини іменника тощо (с. 46), як створюється розгорнений тип орудного порівняння (с. 53), доля орудного порівняння при іменниках (с. 54).

Окремо виділяється орудний сукупності (с. 57–67), в якому розрізняється три різновиди – колективної участі, кількості і міри (с. 59). Таке значення орудного відмінка в українському мовознавстві докладно висвітлюється також уперше.

На рівні найновіших досліджень описується орудний місця (с. 67–82), детально характеризується орудний шляху руху й обмеженого простору. Цінні спостереження про вживання паралельних

прийменникових конструкцій (с. 74, 81), про роль контексту для вираження певного значення (с. 70), про наближення форм дорогою, шляхом, курсом до прийменникових утворень (с. 71) тощо.

Розглянувши орудний часу (с. 83–97), М.Я. Плющ дійшла висновку, що «ор. часу в сучасній українській мові функціонує як вираження невизначеної тривалості часу, інші ж його значення – ор. визначеної тривалості часу та часової межі – втратилися на місці орудного визначеної тривалості часу та часової межі виступають прислівникові слова та прийменникові конструкції» (с. 97).

У висновках (с. 98) дослідниця цілком слушно підкреслює, що орудний відмінок «продовжує активно функціонувати в придієслівній позиції обставин... З усіх первинних значень орудного відмінка найбільш стійким виявляється вираження знаряддя і засобу здійснення дії. Це значення перебуває в сфері об'єктно-обставинних функцій орудного відмінка, і саме на його основі розвивалися і розвиваються новіші значення якісної характеристики дії (ор. способу дії), а так само значення об'єктні і предикативні, формалізація яких іде в напрямку включення орудного в систему граматичних відмінків» (с. 98).

Значно підвищують цінність дослідження три таблиці, вміщені у додатках (с. 99–102).

Хочемо висловити кілька побажань, які в майбутньому, при перевиданні дослідження, варто було б урахувати. По-перше, очевидно, дослідження повинно мати уточнюючий підзаголовок, а саме: про адвербіальний орудний відмінок. По-друге, добре було б у вступі додати історію питання. Оскільки поняття сучасної української мови трактується широко, починаючи від І.П. Котляревського, варто було б ввести історичне висвітлення всіх явищ по півстоліттях – перша половина 19 століття, друга половина 19 століття тощо для показу того, змінювалися чи лишалися постійними засоби вираження значень орудного відмінка. Наприклад, цікаво було б прослідкувати, як розвивався орудний знаряддя від абстрактних назв, орудний засобу, місця і часу і паралельні звороти тощо. Певні зміни відбувалися навіть за радянського часу. Можна було б висвітлити ці питання і з погляду політичної боротьби, що точилася у свій час навколо цих питань, – намагання деяких авторів культивувати застарілі вислови з орудним відмінком.

При розгляді орудного способу варто було прослідкувати за долею всіх сполучень типу *таким чином, таким способом, таким побитом, таким робом* тощо, бо вони зафіксовані у словниках.

Звичайно, добре було б, аби монографія про орудний відмінок була повніша, тобто, щоб у ній розглядалися й інші конструкції з орудним відмінком – предикативні, об'єктні.

У багатьох випадках, де М.Я. Плющ пише про залежність орудного відмінка від дієслів, ця залежність не така вже й очевидна. Варто звернути увагу на можливість пояснення орудним відмінком основи речення (або, як дослідниця говорить, – ядерної конструкції) в цілому. Навряд чи варто було лишати поза поняттям про орудний інструментальний, орудний допоміжного матеріалу (с. 18). Зауваження про те, що орудний допоміжного матеріалу має більш об'єктне значення, недостатнє, бо, як підкреслює дослідниця у висновках, орудний знаряддя і засобу в цілому виконує об'єктно-обставинну функцію. Не слід було тоді розглядати й орудний знаряддя, бо сам авторка визначає його значення як об'єктне (с. 22). У деяких місцях необхідно посилити аргументацію, виявлення причин, наприклад, на с. 26 ідеться про заміну орудного засобу від назв осіб прийменниковою конструкцією і не пояснюється, чим викликаний такий процес. Добре, що дослідниця символіку використовує символіку для скороченого позначення будови речення (формули) (с. 19, див. також с. 20, 21), варто було б використати і синтаксичні формули і не тільки речень, а й словосполучень, бо орудний відмінок може виступати символіку для скороченого позначення будови речення (формули) (с. 19, див. також с. 20, 21), варто було б використати і синтаксичні формули і не тільки речень, а й словосполучень, бо орудний відмінок може виступати на двох рівнях.

Можна з упевненістю твердити, що М.Я. Плющ написала дуже актуальну і потрібну працю про вживання орудного відмінка в сучасній українській мові, використавши для цього найновіші теоретичні положення, багатий фактичний матеріал і висловивши чимало свіжих, нових спостережень. Ця праця цінна й з практичного боку, вона прислужиться і викладачеві вузу, і вчителеві середньої школи.

*І. Слинько
(Чернівці)*

Додаток В.
Життєві моменти І. І. Слинька у світлоспалахах

Іларіон Іларіонович та Варвара Григорівна Слиньки
(близько 1937 р.).

Рядовий технічного складу авіаполку (Халхін-Гол, 1939-40 р.)

І.І. Слинько – викладач Мелітопольського педінституту
(1946–1947 н.р.)

І.І. Слинько – викладач Кременецького педінституту
(1951–1952 н.р.)

І.І.Слинько – професор Чернівецького університету
(1972–1973 н.р.)

Професор Слинько Іларіон Іларіонович

На випускному вечорі філологів 1978 р. На фото зліва направо:
викл. Мойсюк С.В., доц. Вихристюк М.І. з дружиною, доценти Бабич Н.Д.,
Кобилянська М.Ф., Гуйванюк Н.В., Зверєва Л.І., проф. Слинько І.І.

Наукова конференція «Актуальні проблеми синтаксису», присвячена
100-річчю від дня народження проф. Слинька І.І. (м. Чернівці, 28.11.2012).
Почесні гості – В. Слинько (онук), професори Л. Марчук, А. Загнітко,
М. Мірченко, В. Німчук, К. Городенська.

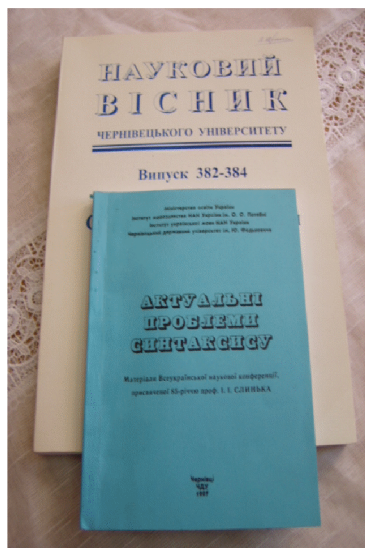
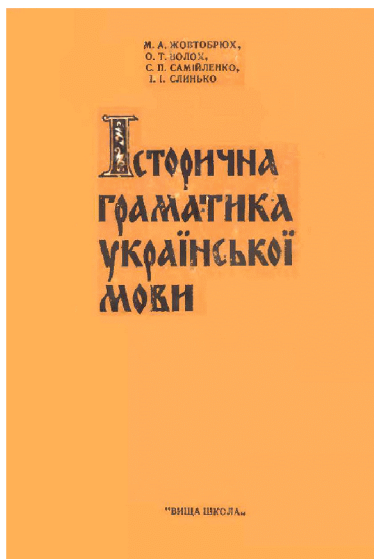
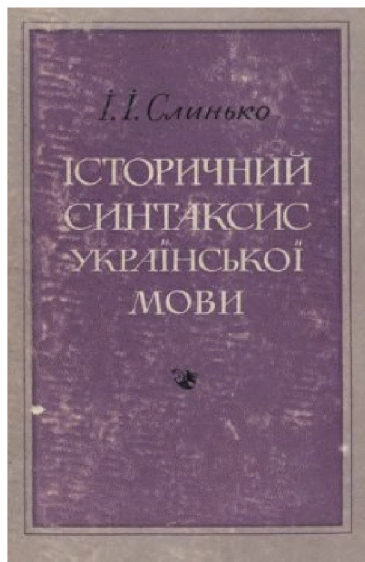
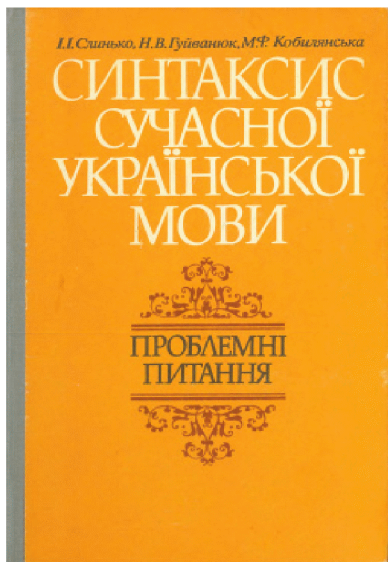

Копії першодруків з особистого архіву проф. Слинька І.І.

Збірники наукових праць на пошану проф. Слинька І.І.

Праці професора Іларіона Іларіоновича Слинька

Додаток Г

Спогади про Іларіона Іларіоновича Слинька

Ніна ГУЙВАНЮК

У ВІНОК ШАНИ ДО СТОЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ УЧЕНОГО І ПЕДАГОГА ІЛАРІОНА ІЛАРІОНОВИЧА СЛИНЬКА (19.06.1912 – 1.01.1994)

100-ліття видатного українського мовознавця, талановитого педагога, доктора філологічних наук, професора Чернівецького університету Іларіона Іларіоновича Слинька відзначаємо підготовкою Міжнародної конференції «Актуальні проблеми синтаксису», яка має відбутися у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича листопаді цього року. Віддати шану визначному філологу й педагогу готується сьогодні вся наукова громадськість України, кому відомі його праці з історичного та сучасного синтаксису української мови, з методики викладання мови в школі.

Народився І.І. Слинько 19 червня (у день Святого Іларіона) 1912 року в місті Києві у родині вчителів. Відомо із спогадів родини І.І.Слинька, що його мама навчалася в Петербурзі на бестужевських курсах в Петербурзі. Сім'я проживала в Києві, потім на Полтавщині. Там у місті Карлівка у 1929 р. Іларіон закінчив семирічку. Син вирішив продовжувати педагогічний шлях батьків. Тому вступив на факультет мови та літератури Запорізького педінституту, який закінчив у 1936 році. Разом з дипломом першого ступеня отримав здібний юнак і рекомендацію в аспірантуру. Проте спочатку спробував учительського хліба. До 1940 р. він працював учителем української мови та літератури в місті Молочанську Запорізької області. Однак, учителюючи на Запоріжжі, не покидав молодий Іларіон Слинько надії займатися серйозно науковою роботою. З 1940 р. Іларіон Слинько почав працювати викладачем української мови Мелітопольського педінституту. Та цим планам завадила друга світова війна. З жовтня 1941 р. до вересня 1943 р. знаходився на тимча-

сово окупованій території, працював інспектором у відділі освіти Мелітопольської міської управи. Після звільнення від німецько-фашистських загарбників міста Мелітополя у грудні 1943 року, як тільки відновив роботу педагогічний інститут, учителя Слинька І.І. запрошують викладати тут українську мову. З 1 вересня 1944 р. був мобілізований у діючу армію, брав участь у Великій Вітчизняній війні. Нагороджений орденом Вітчизняної війни II ступеня, 4 медалями. З 1945 р. по 1947 р. продовжує працювати в Мелітопольському педінституті.

З 1 вересня 1947 року він перейшов на роботу до Кіровоградського педінституту, де працює протягом кількох років (до 1952 р.). Він викладає курси історичної граматики та сучасної української мови. Саме тут молодий викладач прилучається до серйозної наукової роботи. Першими науковими спробами його були рецензії на збірник вправ з орфографії та на «Граматику української мови А. Загородського», які були надруковані у двох номерах всеукраїнського педагогічного журналу «Радянська школа» за 1947 р. У 1948 році в академічному журналі «Мовознавство» Іларіон Слинько опублікував ґрунтовну рецензію на «Російсько-український словник». У 50-х роках мовознавець звертається і до дослідження історичних писемних пам'яток української мови. Як відомо, такі писемні пам'ятки, як «Грамоти» XIV–XVIII ст., «Літопис Самійла Величка» та ін. є надійним джерелом дослідження історії української мови, становлення її синтаксичної системи. Вражає наукова сумлінність вченого. В його архіві бачимо рукописи, зроблені власноруч, акуратно переписані і збережені у зшитках з палітурками, адже зробити ксерокопію тоді не було можливості, як і не було взагалі друкованого варіанта пам'яток. Саме історичні джерела XVIII–XVIII століття стали предметом його незгасаючого творчого натхнення протягом усього життя. Саме вони змушували дослідника десятки і сотні разів перечитувати древні тексти, щоб віднайти в них ті риси українського синтаксису, які лягли в основу літературних норм чи залишилися в минулому як архаїчні, раритетні. Перші наукові захоплення проблемами історії української мови переросли згодом у ґрунтовні наукові дослідження вченого. Першою науковою розвідкою з історичного синтаксису була велика стаття розміром 25 сторінок «Часові звороти в «Літописі

С. Величка», вміщена в «Наукових записках Кіровоградського педінституту» за 1951 р. Свої спостереження над «Літописом Самійла Величка», що виявився надзвичайно переконливим джерелом для вивчення історії української мови, мовознавець узагальнив у кандидатській дисертації «Синтаксис Літопису С. Величка», яку успішно захистив у 1954 році.

Одночасно І.І. Слинько цікавиться і проблемами синтаксису сучасної української мови, питаннями методики викладання української мови в школі. Зокрема, в журналі «Українська мова в школі» за 1952 рік (№ 1) була надрукована його стаття «Способи вираження обставин».

Проте побутова невлаштованість у важкі післявоєнні роки змушує молодого здібного викладача шукати місця праці в різних педагогічних вищих навчальних закладах. Зокрема, якийсь час він працював в Кременецькому та Глухівському педінститутах. У Кременецькому педінституті І.І. Слинько працює з 17 жовтня 1952 р., спочатку старшим викладачем, згодом – завідувачем кафедри української мови.

1 вересня 1956 р. І.І. Слинько переїздить на Буковину і протягом 38 років (до 1994 р.) працює у Чернівецькому університеті. З вересня 1963 року він очолив кафедру української мови, перейнявши її від проф. Чередниченка І.Г., фундатора синтаксичної школи у Чернівцях і керує нею до червня 1988 р. З того часу кафедра визначає два основні напрями – діалектологічний (частина викладачів кафедри серйозно працюють над дослідженням лексики, фонетики й граматики буковинських говірок) і власне синтаксичний, що охоплює проблеми історичного та новітнього синтаксису сучасної української літературної мови. У цій сфері активно працює сам завідувач кафедри, якою незмінно керував протягом двадцяти п'яти років, а також його учні.

І.І. Слинько був людиною надзвичайно скромною. Він не любив розповідати про себе, хвалитися своїми здобутками. Але завжди охоче гордився своїми учнями. Усе життя вони пройшли поруч, дружно, в шані і любові з дружиною Варварою Григорівною (1915 р.н., дівоче прізвище Єфимова) в 1937 р. В 1938 р. у них народився син Владислав, а в 1939 – Євген. Обидва закінчили Чернівецький державний університет (Владислав – біологічний факультет, Євген – фізичний) і працювали завідувачами

лабораторій: Владислав у Троїцьку Московської області, Євген – в Чернівцях. Владислав – кандидат біологічних наук. Євген – доктор фізико-математичних наук, лауреат державної премії України в галузі науки і техніки за 2007 р.

Гілка родини Владислава – в Росії. Старший син Владислава, Юрій, живе і працює в Ярославській області. Він – відомий спеціаліст в галузі іхтіології, автор великої кількості наукових публікацій і декількох опублікованих книжок. Керівник багатьох наукових експедицій у внутрішню Монголію – одне з двох унікальних місць на планеті, де збереглися найдавніші види риб. Інше таке місце, славнозвісний каньйон Колорадо, знаходиться в США. Дивним чином повторилася Монголія в долі Юрія – в 1939–40 рр., під час подій на Халхін-Голі, Іларіон Іларіонович Слинько служив там рядовим технічного складу авіаційного полку. Напевно, з тієї ж причини свого часу він мріяв поступити в авіаційний інститут і на все життя зберіг любов до авіації. Молодші сини Владислава – Олексій і Сергій – живуть і працюють в Москві та Ярославлі.

Гілка сина Євгена лишилася в Україні. Сини та онуки продовжують справу І.І. Слинька – творити справжню науку в якій би то не було галузі. Онука Галина, старша дочка Євгена, живе і працює в Чернівцях. Молодший син Євгена, Василь, працює науковим співробітником Чернівецького відділення Інституту проблем матеріалознавства НАН України. За його спостереженнями, навіть у правнуках Іларіона Іларіоновича (Ольга, Сергій, Кирило, Олена, Валентина, Анастасія, Варвара) можна простежити більш ніж середньостатистичну схильність до філології. Вася Слинько цікавиться історією української мови, пише вірші.

У травні 1971 року І.І. Слинько захистив у Львівському університеті докторську дисертацію «Дослідження з історичного синтаксису української мови XVII–XVIII століть (історія предикативних, присвійних, об'єктних, просторових і часових зворотів)», яка в 1973 році була опублікована як окрема монографія [6].

Особливо плідно працював учений у галузі історичного синтаксису. Зокрема, його перу належать такі фундаментальні праці, як: «Дослідження історичного синтаксису за пам'ятками XIV–XVIII ст. (місцево-просторові звороти)» – Львів, 1968; «Історичний синтаксис української мови за пам'ятками XIV –

ХУІІІ ст. (часові, звороти)» – Чернівці, 1968; «Історія об'єктних зворотів української мови» (Чернівці, 1969) та ін.

Досить високу оцінку науковців здобула монографія І.І. Слинька «Історичний синтаксис української мови» [6], присвячена процесові формування синтаксичної системи української мови на національній основі, що з'явилася в результаті аналізу значної кількості історичних джерел української мови ХІV–ХVІІІ ст., якими вважають грамоти, актові книги, листи й універсали, літописи, релігійно-полемічні трактати тощо. У цій праці автор висвітлює історію розвитку окремих типів синтаксичних конструкцій як засобів вираження об'єктних, означальних та обставинних відношень, що їх по-різному витлумачували на той час граматика української мови, говорить про заміну подвійних відмінків орудним предикативним чи прийменниково-відмінковими формами тощо. Для зіставлення дослідник широко залучає факти українських говорів, розмовного мовлення, аналогічні явища російської, білоруської, польської та інших слов'янських мов, відзначаючи подібність чи відмінність процесів формування граматичних систем споріднених мов. Своє дослідження І.І. Слинько вибудував у діахронічному плані, ставлячи за мету «виявити справжню картину розвитку зазначених конструкцій з урахуванням усієї складності історичного процесу» [6: 4]. Дослідник простежує, які саме синтаксичні форми чи звороти українська мова успадкувала з давньоруської доби, а які виникли пізніше на національному ґрунті української мови або ж є запозиченими з інших слов'янських мов.

Перший розділ «Історичного синтаксису» присвячено аналізу орудного предикативного відмінка, що поступово змінював другий називний, другий знахідний або другий давальний. Тут йдеться також і про предикативне вживання прийменникових конструкцій. Значний фактичний матеріал, використаний для теоретичних узагальнень, учений почерпнув з достовірних історичних джерел. Це дало змогу автору праці переглянути деякі попередні погляди мовознавців на те чи те синтаксичне явище. Зокрема, всупереч твердженням А.А. Москаленка та інших дослідників, які вважали, що орудний предикативний з прийменником ЗА в українській мові почав вживатися тільки з ХVІ ст., І.І. Слинько доводив, що такі звороти були відомі вже

староукраїнським пам'яткам XIV–XV ст. [6: 61]. Принагідно автор зауважує, що такі звороти в пам'ятках XIV–XV ст. вживалися рідко і лише згодом набули більшого поширення, особливо у творах релігійної літератури та деяких актових книгах. Вживання орудного предикативного І.І.Слинько пов'язує з позицією в реченні та синтаксичною сполучуваністю з дієсловами-зв'язками, а також із жанровими особливостями пам'яток. Так, на його думку, орудний предикативний ширше вживається при напівповнозначній зв'язці, ніж при абстрактній. Дослідник зазначає також, що в пам'ятках ділового характеру звороти з другим називним домінують над зворотами з орудним предикативним. Проте в пам'ятках інших жанрів, починаючи з XVI ст., конструкції з орудним предикативним набувають все більшого поширення і переважають над називним. Низку цікавих і важливих спостережень та уточнень вдалося зробити І.І. Слинькові і щодо історії присвійних зворотів. Зокрема, він стверджує, що присвійні прикметники в староукраїнську добу використовувалися набагато вільніше, ніж у пізніший час. З присвійними прикметниками успішно почав конкурувати родовий відмінок із значенням приналежності, проте його вживання в українській мові було менш продуктивне, ніж, наприклад, у російській.

Глибоко та всебічно проаналізував І.І. Слинько історію конструкцій з об'єктним значенням. Зокрема, він підтвердив на великому фактичному матеріалі думку тих учених, які вважали, що безприменникові конструкції з об'єктним значенням вживалися в староукраїнській мові значно частіше, ніж у сучасній літературній українській мові. Проте згодом, з розвитком мови, вони поступилися місцем різним применниковим формам, які точніше передають те чи те значення або синтаксичне відношення.

Схвально відгукнулися про працю І.І. Слинька Л. Гольденберг (в інформаційно-біографічному огляді проблем українського мовознавства в 1972–1973 рр.) [2] та І. Керницький у рецензії, вміщеній в журналі «Мовознавство» за 1974 р. [5].

І. Керницький у рецензії називає цю працю монографією, разом з тим вона стала передусім прекрасним навчальним посібником для студентів українських вишів. Узагальнюючи значення праць І.І. Слинька в галузі історичного синтаксису, І. Керницький відзначав: «Вперше в українському мовознавстві

так старанно і ретельно зібрано й систематизовано великий фактичний матеріал різних жанрів з українських пам'яток староукраїнського періоду, на підставі якого чітко і вдало схарактеризовано процес розвитку названих синтаксичних конструкцій» [5: 88]. На думку рецензента, «ця праця вже своїм фактичним матеріалом, старанно дібраним і систематизованим, має важливе значення для вивчення важливих проблем з історії українського синтаксису» [5: 89].

Праці І.І. Слинька були відомі і в Інституті мовознавства імені О.О. Потебні НАН України. М.А. Жовтобрюх запрошує професора з Чернівців співавтором колективної праці «Історична граматика української мови» (К.: Вища школа, 1980; співавтори – М.А. Жовтобрюх, О.Т. Волох, С.П. Самійленко), що стала одним з кращих підручників з історії української мови для студентів університетів [4]. Розділи, написані І.І. Слиньком, були теоретичним узагальненням його власних досліджень з історичного синтаксису про звороти з часовим та просторовим, присвійним та об'єктним значенням, що формували граматичний лад української мови.

Видатним теоретиком виявився професор І.І. Слинько і в царині новітнього синтаксису. Він постійно цікавився найновішою літературою, що з'являлася в Україні та за її межами, опановував нові напрями в синтаксичній науці, зокрема такі, як семантико-синтаксичний, функціональний, комунікативний. У колі наукових інтересів професора І.І. Слинька постійно перебувають найактуальніші проблеми синтаксичної теорії. Передусім він прагне знайти відповідь на питання, які синтаксичні одиниці є предметом вивчення синтаксису, адже воно було і залишається дискусійним. Учені прагнуть відповісти на це питання ще з часів античності, називаючи синтаксичними одиницями слово, словоформу, словосполучення, речення і навіть текст. Для повного усвідомлення того, що таке синтаксис, зауважував І.І. Слинько, не досить тільки перелічити його основні одиниці. Необхідно вказати на те спільне, що об'єднує ці одиниці, – граматичну структуру мови. При цьому слід враховувати, що синтаксичні одиниці різних рівнів пов'язані одні з одними як у системі (структурі) мови, так і під час її функціонування. Питанню про предмет синтаксису І.І. Слинько присвятив спеціальний навчально-методичний по-

сібник для студентів філологічного факультету «Синтаксис сучасної української мови» (Чернівці, 1978) [10]. Проаналізувавши існуючі погляди на предмет синтаксису, професор Слинько І.І. визначає синтаксис як частину граматики, яка вивчає «систему одиниць різних рівнів – словосполучень, простих речень, складних речень і складних синтаксичних єдностей, що створюють структуру мови для її функціонування» [10: 25]. Учений обстоював комплексний підхід до аналізу синтаксичних одиниць: формально-граматичний, семантичний і комунікативний.

Наступними питаннями, які турбували проф. Слинька І.І., були питання про становлення системи засобів вираження присвійності в сучасній українській мові, про особливості дієслівного та прикметникового керування, про кореляцію активних і пасивних конструкцій та ін. Він добре знав історію цих питань, простежив функціонування присвійних прикметників, родового та давального відмінків приналежності в історичних пам'ятках української мови, як також особливості дієслівного керування. А ось навколо питань щодо їхнього вживання в сучасній українській літературній мові точилися суперечки. Тому він запропонував дослідити особливості дієслівного керування в сучасній українській літературній мові своїй аспірантці М.Ф. Кобилянській, яка в 1976 р. захистила кандидатську дисертацію «Дієслівне керування в українській мові». Систему засобів вираження присвійності мала дослідити його аспірантка Н.В. Гуйванюк, яка в 1978 році захистила на цю тему дисертацію. Питання про історію пасивних зворотів досліджував аспірант С.С. Перепелиця, захистивши у 1985 р. кандидатську дисертацію «Реверсивні конструкції української мови в системі активно-пасивної опозиції».

Головним аргументом для встановлення істинності у розв'язанні дискусійних питань є, на думку І.І. Слинька, великий і достатньо переконливий фактичний матеріал на підтвердження тієї чи тієї гіпотези. Цікавили його питання і про співвідношення предикативних відмінків в іменних присудках, і про синтаксичні функції інфінітива, і про особливості відмінкового керування (окремо взятих відмінків), і про засоби вираження прямого додатка, і вчення про іменні односкладні речення, про синтаксичну парадигму речень тощо, яким він присвятив окремі статті. Науковим працям вченого характерна передусім справж-

ня й глибока зацікавленість проблемою. Вони відзначаються всебічним вивченням оцінок і поглядів багатьох мовознавців, намаганням висвітлити те або те питання по-новому, особливо не нав'язуючи своєї думки, а лише зацікавлюючи нею інших. Для своїх наукових статей І.І. Слинько завжди обирав теми проблемні, складні, мало розроблені, такі, що спонукали до дискусії. Про це, зокрема, говорять і деякі назви його наукових розвідок, сформульовані проблемно у формі питальних речень, якот: «Сполучник чи сполучне слово?» (Українська мова і література в школі. – 1987. – №4), «Чи є односкладні речення?» (Мовознавство. – 1989. – №4); «Другорядні чи поширюючі члени речення?» (Мовознавство. – 1990. – №2). Зокрема, він пропонував замінити термін «другорядні члени речення» терміном «поширюючі члени», або «поширювачі», оскільки основне призначення поширювачів означального, об'єктного та обставинного типу (означень, додатків та обставин) – поширювати мінімальну структурну схему речення. Односкладні речення І.І. Слинько називав «одноядерними», оскільки вони мають один предикативний центр – одне «ядро» речення.

Особливо актуальними у плані системного аналізу синтаксичних одиниць можна вважати його статті про парадигматичні відношення в системі простих і складних речень. Вивчення синтаксичної парадигматики – важливий і мало досліджений аспект аналізу мовних одиниць [7; 8; 9]. Пізніше на тему парадигматики простого речення захистить кандидатську дисертацію викладач кафедри сучасної української мови Чернівецького університету Т.М. Романюк. По-новому професор Слинько І.І. підходив і до питання напівпредикативних зворотів та сурядних рядів членів речення. Проблему відмінка він розглядає в ракурсі семантичної структури речення. І.І. Слинько вводить до теорії синтаксису поняття про так звані «комунікати» – окремі висловлення, що не відповідають певному граматичному зразку, як, наприклад, речення-висловлення.

Читаючи основні курси та спецкурси для студентів Чернівецького університету, професор І.І. Слинько постійно й послідовно намагався поєднувати наукову теорію з практикою викладання української мови в школі. Основні проблеми такого взаємозв'язку викладені ним у статті «Чи все зроблено для пере-

будови шкільного синтаксису?» [12]. Наполягав учений на внесенні окремих змін, що підтверджені науковою теорією, у навчальні програми, структуру та зміст шкільних підручників.

Часто з захопленням розповідав І.І. Слинько викладачам на кафедрі про ту або іншу нову працю, яку він сам прочитав. Тут же намагався пристосувати почерпнуті з нової книги відомості до тексту своїх лекцій, тому кожного року цикл лекцій, які читав І.І. Слинько, був оновлений, і викладачам, які вели за ним практичні і лабораторні заняття, доводилося постійно ходити до нього на лекції, щоб вловити те нове русло, в яке скеровує лектор виклад уже відомої традиційної програмової теми.

І.І. Слинько був прекрасним організатором синтаксичної науки в Україні. Зокрема, він започаткував свою діяльність як завідувача кафедри української мови Чернівецького університету проведенням в 1965 році Всеукраїнської наукової конференції з проблем синтаксису. У цій конференції взяли тоді активну участь співробітники Інституту мовознавства АН УРСР, а також провідні науковці університетів та педагогічних інститутів. З доповідями виступили О.С. Мельничук («Про два синтаксичних рівні формування і опису словосполучень»); В.С. Ващенко (Дніпропетровський університет), який в 1940-1941 роках завідував кафедрою української мови Чернівецького університету («Основні підстави стилістичного синтаксису»); І.Г. Чередниченко, який на той час уже працював у Краснодарському педінституті, – «Підрядно-з'єднувальні сполуки присубстантивного підпорядкування (на матеріалі російської та української мов)». У конференції взяли також участь такі відомі сьогодні вчені, а тоді ще зовсім молоді дослідники, як Л.О. Кадомцева, С.Я. Єрмоленко, Н.М. Арват, П.Д. Тимошенко, Г.М. Удовиченко, Т.О. Туліна, Л.М. Полюга, М.У. Каранська та ін. Ця конференція започаткувала традицію проведення синтаксичних конференцій в Україні.

Людина виняткової самодисципліни І.І. Слинько був ініціативним і здібним організатором філологічної науки на Буковині. Вимогливим і доброзичливим вихователем педагогічних кадрів. Десятки поколінь філологів пройшли через мудру науку захованого в синтаксис української мови І.І. Слинька, винісши зі стін Чернівецького університету його напутні слова до вчительської професії і любов до рідної мови. Брав активну участь у громад-

ському житті факультету й університету, міста Чернівців та області. Професор працював наставником академгрупи, членом профбюро, виступав з лекціями в Інституті підвищення кваліфікації учителів Чернівецької області. Був відзначений за сумлінну роботу Грамотою Мінвузу СРСР «За відмінні успіхи в роботі», медаллю «За доблесний труд». І.І. Слинько був прекрасним організатором науково-дослідної роботи студентів в Чернівецькому університеті, очолював методичну й редакційно-видавничу ради філологічного факультету, був членом спеціалізованої ради в Чернівецькому університеті та членом спеціалізованої ради з захисту докторських дисертацій в Ужгородському університеті.

Понад сто наукових праць – такий науковий набуток професора І.І. Слинька. Серед них 7 монографій, підручники та навчальні посібники для вишів, наукові статті, опубліковані в авторитетних всеукраїнських виданнях. Його наукові праці відзначаються високопрофесійним рівнем, надзвичайно відповідальним ставленням до лінгвістичних фактів, аргументованістю та всебічною обґрунтованістю висновків. Він бере активну участь в обговоренні питань українського правопису, виступає на міжнародних та всеукраїнських конференціях, його запрошують до Міністерства освіти і науки України з метою укладання навчальних програм з української мови для вищих навчальних закладів.

Лебединою піснею стала одна з найповніших і найкращих праць професора Слинька, колективна монографія, яку він написав у співавторстві зі своїми учнями (Н.В. Гуйванюк та М.Ф. Кобилянською), – «Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання» [11], що здобула визнання і високу оцінку вчених та викладачів вищих навчальних закладів України. На жаль, учений тримав у руках лише верстку цієї праці, яку підтримали схвальними рецензіями академік В.М. Русанівський, проф. Ю.О. Карпенко (Одеський університет) та доцент Явір В.В. (Криворізький педінститут) і яка надійшла з видавництва «Вища школа» з Києва у грудні 1993 року. Книга вийшла у світ уже після смерті проф. Слинька .І., якого не стало 1 січня 1994 р.

Рецензіями на цю працю відгукнулись К.Г. Городенська, Д.Г. Бучко, С.В. Ломакович, С.І. Дорошенко та ін. мовознавці. Чимало відгуків було вміщено у матеріалах Всеукраїнської нау-

кової конференції, присвяченої 85-річчю проф. І.І. Слинька [1]. Зокрема, К. Городенська відзначила важливість проблемного викладу навчальних курсів української мови для студентів філологічних факультетів. Навчальні підручники з мови в основному ж орієнтують на однозначне розв'язання питань, передбачених програмою. «Проте практика вивчення теоретичних курсів, а також проведення практичних і семінарських занять, – зауважує К. Городенська, – переконує в тому, що творче застосування матеріалу можливе тільки за умови аналізу різних підходів до кожної проблеми, різних бачень того чи іншого явища, бо це привчає мислити, аналізувати, а не бездумно запам'ятовувати наукові постулати» [3:16]. Переваги рецензованого навчального посібника дали підставу автору рецензії зробити висновок, що «він став найсучаснішим, найповнішим, найгрунтовнішим курсом з теоретичного синтаксису, а також найавторитетнішим навчальним посібником для викладачів та студентів вузів України» [3:18]. Додамо ці слова до шани ювіляра, якому б у червні цього року мало виповнитися 100 років. Погляди професора Слинька І.І. на те чи те синтаксичне явище і сьогодні актуальні й сучасні. На його праці досить часто покликаються молоді і вже знані дослідники.

Отож маємо сьогодні нагоду вклонитися низько педагогу і вченому Іларіонові Іларіоновичу Слинькові і, взявши усе найцінніше з його мовознавчої спадщини, продовжити ті наукові дослідження, які він розпочав, але не встиг зробити та на які благословив нас.

Література

1. Актуальні проблеми синтаксису: зб матеріалів Всеукраїнської наук. конф., присв. 85-річчю проф. І.І. Слинька, 16-18 жовтня 1997 р.; відп. ред. Гуйванюк Н.В. – Чернівці : ЧДУ, 1997. – 161 с.
2. Гольденберг Л. Проблеми українського мовознавства у дослідженнях 1972-1973 рр. / ЛГольденберг // Мовознавство. – 1975. – № 1. – С.89–94.
3. Городенська К. Проблемні питання синтаксису у вузі: відгук про навчальний посібник „Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання, автори: І.І. Слинько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К. : Вища шк., 1994. – 670 с. / Катерина Городенська // Актуальні проблеми синтаксису: зб матеріалів Всеукраїнської наук. конф., присв. 85-річчю проф.І.І.Слинька, 16–18 жовтня 1997 р.; відп. ред. Гуйванюк Н.В. –

Чернівці : ЧДУ, 1997. – С.16–18.

4. Історична граматика української мови: Посібник для вузів / М.А. Жовтобрюх, О.Т. Волох, С.П. Самійленко, І.І. Слинко. – К. : Вища шк., 1980. – 319 с.

5. Керницький І. Рец. на кн. / І.І. Слинко. Історичний синтаксис української мови. – К. : Вища шк., 1973. – 214 с. / І. Керницький // Мовознавство. – 1974. – №1. – С.89–91.

6. Слинко І.І. Історичний синтаксис української мови: посібник для студ. філол. ф-тів ун-тів / І.І. Слинко. – К. : Вища шк., 1973. – 215 с.

7. Слинко І.І. Парадигматика простого речення української мови (двоскладне речення) / І.І. Слинко // Мовознавство. – 1978. – № 3. – С. 23–30.

8. Слинко І.І. Парадигматика простого речення української мови (односкладне речення) / І.І. Слинко // Мовознавство. – 1980. – № 3. – С. 22–29.

9. Слинко І.І. Парадигматика складного речення / І.І. Слинко // Мовознавство. – 1987. – № 3. – С. 12–16.

10. Слинко І.І. Синтаксис сучасної української мови: навч. посібник / І.І. Слинко. – Чернівці : Вид-во Чернівецького держ. ун-ту, 1978. – 31 с.

11. Слинко І.І. Синтаксис сучасної української мови: проблемні питання: навч. посібник для студ. філол. фак-тів ун-тів / І.І. Слинко, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К. : Вища школа, 1994. – 670 с.

12. Слинко І.І. Чи все зроблено для перебудови шкільного синтаксису? / І.І. Слинко // Мовознавство. – 1991. – № 5. – С.3–7.

Надія БАБИЧ

ПОВАГА – КАТЕГОРІЯ НЕЗЩИЩЕННА

Так я думаю про свою повагу до професора Іларіона Іларіоновича Слинка, з іменем якого у мене пов'язано багато добрих спогадів, які переросли саме в добрі з плином часу, з осмисленням того періоду мого життя, у якому цей винятково обдарований мовознавець дбав про моє зростання.

На другій вересневій парі з фонетики української мови мого першого курсу на вечірньому відділенні Іларіон Іларіонович дав диктант. Текст був з прози Нечуя-Левицького. Я отримала першу у житті двійку. Через пунктуаційні помилки. Другий диктант

теж за Нечуєм-Левицьким – теж на двійку. Не могла збагнути, що з моєю грамотністю сталося. Наважилась запитати про підставу для деяких ком і тире. Викладач хитро примружився і сказав: «А про авторські розділові знаки Ви чули? Оце вони і є. Я зумисне Вас усіх підвів до того, що університет – не школа. Тут треба більше думати».

От і почали ми думати, а не сліпо конспектувати блискучі лекції завідувача кафедри української мови. Іспит склали успішно.

Студенткою третього курсу я працювала коректором в друкарні університету. Коли вичитувала «Науковий вісник» філологічного факультету, попросила прислати когось для в'яснення сумнівних місць у текстах. Дуже знітилась, коли прийшов Іларіон Іларіонович. Коли з'ясували мої запитання, коротко кинув «Молодець!» і пішов. Через тиждень запропонував мені посаду лаборанта на своїй кафедрі.

Три роки непростої роботи під керівництвом педантичного прискіпливого керівника, який ніколи не підвищував голосу, але міг легко накрити тебе мокрим рушником докору за те, що не впоралася або з його дорученням, або з вимогою до членів кафедри. Часто плакала. Але якось колега – лаборантка іншої кафедри випадково почула, як шеф казав деканові: «Знову плаче, але з кожним днем переконуюсь, що з такої лаборантки будуть люди. Справжні люди!». Плакати я перестала, але не розчарувати завідувача дуже старалася.

Іларіон Іларіонович був керівником моєї дисертації. Стояв на тому, що аспіранта треба сміливо кинути в наукове море, а вже впливе чи ні – проблема і його, і керівника. Впливла.

А відкритих пар страшенно боялася, бо на обговоренні як би добре не відгукнулися колеги, керівник завжди знаходив такі аспекти, які реалізувати я ще не була готова, але яку мали б привести кожного на той рівень, за яким потреба самоудосконалення стане рисою характеру.

Такою рисою постійного самоудосконалення, наукового і методичного, Іларіон Іларіонович відзначився сам. Його лекції не були, можливо, строго академічними за формою, але саме такими – за науковим рівнем. Строгий і безкомпромісний в оцінюванні знань студентів і фахового рівня підлеглих, він був

співчутливою людиною у випадках чийогось болю...

Ми гордилися, що були «Слиньковими». Що, перевтомлені його вимогливістю, вчилися само організованості і твердості характеру. А, заслухані в його наукову не традиційність, відважне новаторство, яке він умів відстоювати перед титулованими опонентами, засвоювали наукову етику.

І невідомо, якими були б ми у цьому науковому і людському світі, якби серед наших великих учителів не було професора Слинька І.І.

Василь СЛИНЬКО

Іларіон Іларіонович Слинько (1912 р.н.) одружився з Варварою Григорівною (1915 р.н., дівоче прізвище Єфимова) в 1937 р. В 1938 р. у них народився син Владислав, а в 1939 – Євген. Обидва закінчили Чернівецький державний університет (Владислав – біологічний факультет, Євген – фізичний) і працювали завідувачами лабораторій: Владислав у Троїцьку Московської області, Євген – в Чернівцях. Владислав – кандидат біологічних наук. Євген – доктор фізико-математичних наук, лауреат державної премії України в галузі науки і техніки за 2007 р.

Гілка Владислава осіла в Росії. Старший син Владислава, Юрій, живе і працює в Ярославській області. Він – відомий спеціаліст в галузі іхтіології, автор великої кількості наукових публікацій і декількох опублікованих книжок. Керівник багатьох наукових експедицій у внутрішню Монголію – одне з двох унікальних місць на планеті, де збереглися найдавніші види риб. Інше таке місце, славнозвісний каньйон Колорадо, знаходиться в США. Дивним чином повторилася Монголія в долі Юрія – в 1939–40 рр., під час подій на Халхін-Голі, Іларіон Іларіонович Слинько служив там рядовим технічного складу авіаційного полку. Напевно, з тієї ж причини свого часу він мріяв поступити в авіаційний інститут і на все життя зберіг любов до авіації.

Молодші сини Владислава – Олексій і Сергій – живуть і працюють в Москві та Ярославлі.

Гілка Євгена лишилася в Україні. Старша дочка Євгена, Гаїлина, живе і працює в Чернівцях. Молодший син Євгена, Ва-

силь, автор цих рядків, працює науковим співробітником Чернівецького відділення Інституту проблем матеріалознавства НАН України. За його спостереженнями, навіть у правнуках Іларіона Іларіоновича (Ольга, Сергій, Кирило, Олена, Валентина, Анастасія, Варвара) можна простежити більш ніж середньостатистичну схильність до філології. Він помічав це і за собою.

Я один виходжу на дорогу,
кременистий шлях крізь млу блищить.
Ніч мовчить. Пустеля слуха Бога,
і розмова зоряна звучить.

В небесах урочисто й чудово,
в голубому сьйві спить Земля.
Так чому ж мені так важко знову?
І чого чекаю я здаля?

Я нічого більше не чекаю
і не жаль минулого мені.
Я свободи й спокою шукаю,
я б хотів забутись уві сні.

Та не тим холодним сном могили –
так хотів заснути б серед мрій,
щоб в душі живі дрімали сили,
щоб тривав нечутний подих мій.

Щоб всю ніч і весь мій день для мене
про любов лунав солодкий спів.
Наді мною щоб, завжди зелений,
темний дуб схилився і шумів.

(1941 – 1989 – 2012)

З повагою В.Є. Слинько.

P.S. Юрі вдалося встановити, що мати Іларіона Іларіоновича навчалася на бестужівських курсах в Петербурзі (отже, близько 1890 р., якщо врахувати дату народження Іларіона Іларіоновича).

**ЗАВДАННЯ ТА ЗАПИТАННЯ
ДЛЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ,**

які опановують навчальні дисципліни
*«Історія лінгвістичних учень», «Проблеми і досягнення сучасного
українського мовознавства», «Вступ до спеціальності»,
«Методологія та організація наукових досліджень»*

1. Підготувати узагальнювальну таблицю «Основні дати життєвої та творчої біографії професора І. І. Слинька».

2. Назвати основні форми науково-дослідної діяльності І. І. Слинька, установити їхню специфіку, зумовлену історичними реаліями ХХ ст.

3. Як, на Вашу думку, поняття науки пов'язане з поняттям освіти? Наведіть приклади з біобібліографічного нарису про професора І. І. Слинька.

4. Охарактеризувати світоглядні засади наукового пошуку Іларіона Слинька.

5. Доповнити словникову статтю про І. І. Слинька, розміщену у виданні «Українська мова. Енциклопедія», новою важливою інформацією.

6. Укласти абетковий покажчик друківаних праць професора І. І. Слинька.

7. Визначити індекси метамови дослідження І. І. Слинька (за вибором).

8. Підготувати анотований покажчик праць І. І. Слинька до одного з розділів хрестоматії (за вибором).

9. Виступити перед аудиторією з рефератом «Здобутки і перспективи розвитку мовознавчої науки в Чернівецькому університеті».

10. Підготувати тези наукової праці І. І. Слинька «Розвиток досліджень з українського мовознавства на Буковині» (1969), порівняти з напрямками наукової роботи кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

11. Ознайомитися з визначенням поняття «наукова школа» (НШ). Спробувати схарактеризувати особливості чернівецької синтаксичної школи, взявши до уваги ознаки НШ.

Наукова школа – форма організації колективної праці вчених різних поколінь, які працюють і в певній галузі науки, об'єднаних спільністю підходів до розв'язання проблеми, стилю роботи, спільністю наукового мислення, ідей і методів їх реалізації. Це одна з форм утілення таких суттєвих особливостей розвитку науки як наступність досвіду і знань, єдність традицій і новаторства. Функціонування наукових шкіл передбачає боротьбу думок, творчі дискусії та конструктивну критику. Головні ознаки наукової школи: 1) наявність наукового лідера – видатного вченого, який володіє умінням підбирати творчу молодь і навчати її мистецтва дослідження, створювати в колективі творчу, ділову, доброзичливу атмосферу, заохочувати самостійність мислення й ініціативу; 2) висока наукова кваліфікація дослідників, згуртованих навколо лідера; 3) значущість одержаних результатів, високий науковий авторитет у певній галузі науки та громадське визнання; 4) оригінальність методики досліджень, спільність наукових поглядів.

12. *Робота в групах.* Уважно прочитати наукові праці І. І. Слинька: 1) із синтаксису сучасної української мови та 2) методики викладання синтаксису української мови, укласти словничок висловлень ученого про мову, слово, роль граматики в мовній картині світу українців, основних методів вивчення української граматики в ЗНЗ.

13. Дібрати зразки наукових текстів із другого розділу монографії «Мовознавчі й лінгводидактичні аспекти дослідження синтаксису української мови в науковому доробку І. І. Слинька» відповідно до їх функціонального призначення:

- а) оглядовий текст;
- б) методологічний текст;
- в) емпірико-фактологічний текст;
- г) теоретичний текст;
- г) пояснювальний текст;
- д) додатковий текст;
- е) науковий текст комбінованого типу.

14. Написати анотацію однієї з праць проф. Іларіона Слинька (за вибором). Назвати структурні особливості анотацій, типові мовні засоби. Звернути увагу на спосіб подання ключових слів дослідження. Укласти таблицю «Лексико-граматичні засоби для написання анотації наукової статті».

15. Сформулювати стисло практичні поради укладачу анотацій на наукові джерела з актуальних проблем мовознавства.

16. Розкрити поняття «наукова картина світу». З'ясувати мовностилістичні особливості писемних наукових текстів проф. Іларіона Слинька.

17. Прочитати уривок із наукової статті І. І. Слинька (за вибором). Проаналізувати лексичні, граматичні засоби, використані для характеристики наукового мовлення українського дослідника.

18. Виписати з наукових праць проф. Іларіона Слинька (за вибором) приклади опису, розповіді, міркування. Схарактеризувати мовностилістичні особливості дібраних текстів.

19. Обрати науковий текст із монографії, збірника наукових праць, матеріалів конференцій, що його написав І. І. Слинько. Скласти план наукової розвідки (простий, складний, цитатний).

20. Опрацювати науковий текст Іларіона Слинька з актуальних проблем синтаксису, застосовуючи знання про культуру читання наукового тексту. Звернути увагу на його структурні й мовні особливості. Укласти словник незрозумілих лінгвістичних термінів.

**ЗАВДАННЯ ТА ЗАПИТАННЯ
ДЛЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ,
які опановують навчальні дисципліни
«Синтаксис української мови», «Актуальні проблеми
синтаксису й пунктуації»**

1. Обґрунтувати завдання синтаксису з огляду на предмет його вивчення (за працею І. І. Слинька «Синтаксис сучасної української мови»; див. підрозділ 2.1).

2. Назвати основні напрями вивчення українського синтаксису. Коротко схарактеризувати кожен із них.

3. Укласти порівняльну таблицю «Класифікація синтаксичних одиниць у науковій та шкільній граматиці».

4. Назвати й схарактеризувати особливості кожної із синтаксичних одиниць вивчення (за працею І. І. Слинька «Синтаксис сучасної української мови»; див. підрозділ 2.1).

5. У чому полягає взаємозумовленість основних одиниць синтаксису?

6. У чому відмінність між предикативними й непередикативними семантико-синтаксичними відношеннями?

7. Окреслити репертуар непередикативних семантико-синтаксичних відношень? Порівняти класифікацію, викладену в колективній праці «Синтаксис сучасної української літературної мови: Проблемні питання» (1994), із працями І. Р. Вихованця, А. П. Загнітка, М. Я. Плющ та ін. Які з проаналізованих семантико-синтаксичних відношень вивчають на уроках української мови в ЗНЗ?

8. Схарактеризувати основні вияви синтаксичного зв'язку на рівні словосполучення, простого і складного речень, надфразної єдності. Порівняти з аналогічною класифікацією в шкільному підручнику й узагальнити розбіжності в таксономіях.

9. Назвіть причини виокремлення таких типів підрядного зв'язку, як координація та відмінкове прилягання.

10. Пояснити особливості керування як типу підрядного зв'язку, прочитавши статтю І. І. Слинька «Відображення синтаксичного керування у «Словнику української мови». Укласти словничок «Складні випадки дієслівного керування».

11. Яке з терміносполучень «другорядний член речення» чи «поширювач структурної схеми речення» відповідає досягненням сучасного формально-синтаксичного напрямку в синтаксисі? Порівняйте Вашу думку з міркуваннями І. І. Слинька (див. п. 2.5.2).

12. Окреслити роль інфінітива в позиційній структурі простого речення. Проілюструвати основні положення наукової розвідки І. І. Слинька «Інфінітив у функції другорядних членів речення».

13. Назвати причини, що спонукали І. І. Слинька написати наукову статтю «Деякі спостереження над прямими додатками в українській мові». Прокоментувати ключові моменти розв'язання проблемного питання синтаксичної теорії.

14. Підготувати реферат на тему: «Типологія простих односкладних речень у синтаксичній концепції І. І. Слинька».

15. Визначити диференційні ознаки генітивних односкладних речень у сучасній українській мові (за працею І. Слинька «Заперечні генітивні речення»).

16. Визначити поняття «синтаксична парадигма» в концепції І. І. Слинька (підрозділ 2.4). Які ідеї граматики лягли в основу наукових досліджень з парадигматики Т. М. Романюк, його учениці?

17. Схарактеризувати найважливіші риси простих ускладнених речень, опрацювавши підрозділ 2.6 монографії.

18. Окреслити категорійний статус комунікативів (за працею «Синтаксис сучасної української літературної мови: Проблемні питання»).

19. Обґрунтувати роль говорів у становленні синтаксичної системи української літературної мови XIV–XVIII ст. Проілюструвати особливості синтаксису буковинських говорів на матеріалі «Словника буковинських говорів» за заг. ред. Ніни Гуйванюк або за виданням «Буковинські говірки : хрестоматія діалектних текстів» (укл. : Н. О. Руснак, Н. В. Гуйванюк, В. Є. Бузинська). – Чернівці : Рута, 2006. – 383 с.), або мови творів Ю. Федьковича, С. Воробкевича, О. Кобилянської, Є. Ярошинської та ін. письменників Буковини.

20. Довести домінуючу роль синтаксичних засобів в ідіостілях українських письменників (див. підрозділ 2.10).

ЗАВДАННЯ ТА ЗАПИТАННЯ ДЛЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ,

які опановують навчальні дисципліни

«Методика викладання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах», «Методика викладання української мови в закладах вищої освіти»

1. Установити значущість знань учнів із синтаксису в загальноосвітній школі (за науковою працею І. І. Слинька «Чи все зроблено для перебудови шкільного синтаксису?»).

2. Прокоментувати особливості основних напрямів у роботі над засвоєнням елементів синтаксису: а) практичні спостереження за синтаксичною будовою та інтонаційним оформленням речень; б) формування уявлень про одиниці синтаксису; в) за-

своєння структури речення та найважливіших синтаксичних понять; г) поглиблення знань із синтаксису під час опрацювання несинтаксичних тем; г) формування в учнів уміння використовувати у власному мовленні різнотипних речень і їх синонімів; д) застосування здобутих знань із синтаксису в практиці зв'язного мовлення. Навести приклади з наукової праці Іларіона Слинька «Словосполучення в шкільному курсі мови».

3. Які основні синтаксичні поняття засвоюють учні в школі. Порівняти з репертуаром синтаксичних термінопонять, які формують мовну компетенцію студента-філолога. Назвати збіжні й відмінні риси однієї із синтаксичних одиниць у традиційній і новітній граматиці.

4. Підготуйте реферат на тему «Методи і прийоми теоретично-практичного вивчення синтаксису».

5. Схарактеризувати основні види вправ із синтаксису, що їх використовують на уроках української мови в школі та на практичних заняттях у ЗВО.

6. Як навчити учнів визначати граматичну основу речення? Доберіть вправи, які можна використовувати на різних етапах засвоєння знань у ході вивчення теми «Головні члени речення» (за працею І. І. Слинька «Поняття про речення та його головні члени в шкільному курсі мови»).

7. Доповнити параграф зі шкільного підручника «Засоби вираження підмета і присудка» важливою інформацією, яка стане учням в пригоді під час підготовки до ЗНО.

8. Як навчати учнів установлювати зв'язки між словами в реченні? Обґрунтувати значення таких умінь для розвитку зв'язного мовлення школярів.

9. *Робота в групах.* Обґрунтуйте доцільність розміщення вправ у підручнику для учнів 8-го класу для вивчення однієї з тем: «Речення з однорідними членами», «Речення зі звертаннями», «Речення зі вставними словами» та «Речення з відокремленими другорядними членами». Зіставити власні спостереження з лінгводидактичними поглядами І. Слинька (див. підрозділ 2.6).

10. Підготуйте поради молодому вчителю «Способи розмежування підрядних сполучників і сполучних слів у структурі складного речення» (за працею І. І. Слинька «Сполучник чи сполучне слово?»).

11. Укладіть тестові завдання до теми «Складнопідрядне речення», взявши до уваги настанови І. І. Слинька, викладені в науковій праці «Чи змінюється значення складнопідрядного речення від місця підрядного?».

12. *Робота в групах.* Підготуйте науково-методичні матеріали до таких тем: «Складні випадки синтаксичного розбору словосполучення», «Складні випадки синтаксичного розбору простого непоширеного речення», «Складні випадки синтаксичного розбору простого поширеного речення», «Складні випадки синтаксичного розбору простого ускладненого речення», «Складні випадки синтаксичного розбору складносурядних речень», «Складні випадки синтаксичного розбору складнопідрядних речень», «Складні випадки синтаксичного розбору багатокomпонентних складних речень», «Складні випадки синтаксичного розбору складних речень з різними типами синтаксичного зв'язку».

13. Обґрунтувати принципи розмежування додатків і неузгоджених означень, додатків й іменних обставин (за науковими працями І. І. Слинька, наведеними в підрозділі 2.5).

14. Складіть таблицю «Основні типи синтаксичних і пунктуаційних помилок».

15. Підготуйте реферат на тему «Особливості вивчення синтаксису в школах з національною мовою навчання».

16. Складіть таблиці зіставлення знань і вмінь із синтаксису, сформованих у початкових класах, з мовною та комунікативними компетенціями учнів основної школи.

17. Визначити особливості моделювання уроків різних типів щодо вивчення словосполучень, простих і складних речень у школі.

18. Підготувати реферат на тему «Використання наочності й технічних засобів навчання в процесі засвоєння синтаксичних понять».

19. Укласти бібліографію із журналів «Українська мова та література в школі» й «Дивослово», що висвітлюють методичні аспекти навчання синтаксису (2000–2018 рр.).

20. Науково-методичний практикум для студентів-філологів.

Презентуйте в аудиторії повідомлення про внесок Слинька І. І. у вітчизняну лінгводидактику.

Монографічно-довідкове видання

Ім'я в науці

ПРОФЕСОР ІЛАРІОН СЛИНЬКО

Олена Валентинівна **Кульбабська** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри сучасної української мови;
Наталія Олександрівна **Шатілова** – кандидат філологічних наук, асистент кафедри сучасної української мови.

Комп'ютерна верстка

Кульбабська О. В., Шатілова Н.О.

Обкладинка

Кульбабський А. М.

Підписано до друку 27.12.2019. Формат 60 x 84/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний. Ум.-друк. арк. 33,3.

Обл.-вид. арк. 35,8. Тираж 50. Зам. 1012.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету

Імені Юрія Федьковича

58000, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002 р.